

รูปแบบการจัดการการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชน
ในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม
**Public Land Management on Community Participation Model in
Maha Sarakham Province**

วุฒิเวช ภูกองไชย, วัชรินทร์ สุทธิชัย,
สิทธิพรร์ สุนทร และ ภณทิลา น้อยเจริญ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

**Wutthiwet Phukongchai, Watcharin Sutthisai,
Sittiporn Soonthorn and Phuthila Noicharioen**
Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand
Corresponding Author, E-mail : thantikan22@gmail.com

บทคัดย่อ

เรื่องที่ดินสาธารณะประโยชน์จะเกี่ยวข้องกับหลายฝ่ายหลายหน่วยงานไม่ว่าภาครัฐหรือภาคเอกชน โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจะมีการเข้าใช้ประโยชน์หรือยึดครองจนนำไปสู่ปัญหาต่างๆ มากมาย เช่น การบุกรุกพื้นที่ การทำลายพื้นที่ทั้งของรัฐ เอกชนและประชาชน เป็นต้น จนนำไปสู่ความขัดแย้งและฟ้องร้องศาลเป็นประจำ โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับการจัดการการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชน (2) ระดับการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชน (3) ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการที่ดินกับการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชน (4) ปัจจัยการจัดการที่ดินที่ส่งผลต่อการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชน (5) ข้อเสนอแนะแนวทางที่แก้ไขปัญหาการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ และ (6) ได้รูปแบบการจัดการการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยแบบผสมเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเชิงปริมาณ มีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 332 คน หาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของยามานะ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ โดยวิธี Stepwise อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 คน เลือกโดยวิธีเจาะจง ผู้วิจัยใช้วิธีการพรรณนาความ

* วันที่รับบทความ: 2 เมษายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ 4 พฤษภาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 9 พฤษภาคม 2565

Received: April 2, 2022; Revised: May 4, 2022; Accepted: May 9, 2022

ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับการจัดการการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) ระดับการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก (3) ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการที่ดินกับการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชน โดยรวมมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง เท่ากับ .840 (4) ปัจจัยการจัดการที่ดินที่ส่งผลต่อการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชน โดยรวม พบว่า จำนวน 8 ตัวแปร มีค่า $R^2 = .827$ เรียงลำดับการเข้าสู่สมการพยากรณ์ ได้แก่ ปัจจัยหน่วยงานภาครัฐ (X1) ปัจจัยหน่วยงานภาคเอกชน (X2) ปัจจัยการรวมกลุ่มทางสังคม (X6) ปัจจัยแบบมีส่วนร่วม (X7) ปัจจัยยึดกฎหมายและการเมืองการปกครอง (X9) ปัจจัยความเชื่อ ศรัทธาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (X8) ปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอก (X10) และปัจจัยผู้นำชุมชน/หมู่บ้านตามกฎหมาย (X3) สามารถเขียนสมการได้ดังนี้ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $\hat{y} = 1.092 + .288X1 + .132X6 + .122X2 + .086X9 + -.071X10 + .056X8 + .055X5 + .031X7$ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $z_{\hat{y}} = .452Z1 + .211Z2 + .163Z6 + .106Z8 + .092Z7 + .090Z9 + -.090Z10 + .055Z3$ (5) ข้อเสนอแนะแนวทางที่แก้ไขปัญหาการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ ให้หน่วยงานรัฐให้ความรู้เรื่องที่ดินสาธารณะประโยชน์ทั้งในเรื่องกฎหมาย การใช้ประโยชน์มาหากินจากพื้นที่หรือใช้เลี้ยงสัตว์ มีหน่วยงานกลางหรือคนกลางช่วยแก้ไขปัญหาคือพิพาท นอกจาก ผู้ใหญ่บ้าน คนในชุมชนหรือคนในพื้นที่ และมีการตรวจสอบพื้นที่ดินสาธารณะประโยชน์อย่างเป็นธรรมและลงโทษคนหรือหน่วยงานที่บุกรุก (6) รูปแบบการจัดการการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 16 ปัจจัย ดังนี้ 1) ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่รัฐ 2) หน่วยงานภาครัฐ 3) กฎหมายและการเมืองการปกครอง 4) ผู้นำประชาชนในชุมชน 5) ตัวประชาชน 6) อิทธิพลต่างๆ 7) หน่วยงานภาคเอกชน 8) ผู้นำชุมชน/หมู่บ้านตามกฎหมาย 9) การรวมกลุ่มทางสังคม 10) การมีส่วนร่วมทุกฝ่าย 11) ความเชื่อ ศรัทธาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 12) สิ่งแวดล้อมภายนอก และ 13) คนรุ่นใหม่หรือการพัฒนายุคสมัยใหม่ 14) นโยบายรัฐบาล/ส่วนกลาง และตัวควบคุมทุกด้าน 15) ความสำนึกสาธารณะ ผิดชอบชั่วดี 16) การปฏิบัติจริงตามกฎหมายอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม

คำสำคัญ : ชุมชน; การจัดการ; การใช้ที่ดิน; สาธารณะประโยชน์

Abstracts

Public land has been related to public and private sectors, and especially, the local people who gradually encroach on public land which lead to conflict for example, land encroachment, damage on public, private lands. The purposes of the study were 1) to study level of the public land management on community participation, 2) to investigate level of using the public land on community participation, 3) to explore relationship between on the public land management community participation and the use of public land, 4) to examine factors of the public land management on community participation, 5) to study suggestions for solving problems on using the public land, and 6) to survey the public land management on community participation model in Maha Sarakham province. This study was a quantity

research which using a mixed methods research design. The participants were 332 people who were selected through the calculation formula of Taro Yamane which the questionnaires were the instruments. The statistics used were the frequency distribution, average, mean, standard deviation, statistical hypothesis, Pearson Product Moment Correlation, and Stepwise Multiple Regression Method with the statistically significant at the 0.05 and 0.01 level. Besides that, the indebt-interviews were using as the qualitative research which used to collect the data from 18 people with the purposive sampling method. The descriptive method was used.

The results shown; 1) the level of the public land management on community participation was totally at the high level, 2) the level of using the public land on community participation was in the high level, 3) the relationship between on the public land management community participation and the use of public land was in the high level at .840, 4) there were 8 factors of the public land management on community participation that $R^2 = .827$ orderly under the stepwise regression; the government organization(X_1), the private organizations (X_2), social integration(X_6), participation(X_7), based on law and politic(X_9), belief, faith and sacred things(X_8), external environment(X_{10}), community leaders/ village law(X_3) which could be written equations in all forms below; The raw score formula was $\hat{y} = 1.092 + .288x_1 + .122x_2 + .132x_6 + .056x_8 + .031x_7 + .086x_9 + -.071x_{10} + .055x_3$ The standard score formula was $z_{\hat{y}} = .452z_1 + .211z_2 + .163z_6 + .106z_8 + .092z_7 + .090z_9 + -.090z_{10} + .055z_3$

5) the suggestions for solving problems on using the public land were preparing the knowledge of using the public land on the law, using the land for feeding animals, preparing the center for solving the problems on people's discussion besides the leaders and the native people, and examination of the public land management impartially and giving punishment for invaders, and 6) the model of public land management on community participation in Maha Sarakham province included 16 factors; 1) government officials, 2) government organizations, 3) law and politics, 4) community leaders, 5) citizens, 6) various influences, 7) private organizations, 8) community leaders/ law villages, 9) social integration, 10) participation, 11) belief, faith and sacred things, 12) external environment, 13) new generation or new development, 14) government policy and controllers, 15) public consciousness, and 16) legal practice equally and fairly.

Keywords: Community; Management; Land Used; Public Benefits

บทนำ

“รัฐ หรือ Stat” จะมีองค์ประกอบของรัฐหลัก 4 องค์ประกอบ คือ รัฐบาล ดินแดน ประชากรหรือพลเมือง และอำนาจอธิปไตย คำว่า “ดินแดน” รวมพื้นดินทั้งหลายในอาณาเขตรัฐ ได้แก่ดิน น้ำ แม่น้ำ ทะเลสาบ ทะเลอาณาเขต เกาะ เกาะแก่ง หิน ปะการัง ใต้ทะเลของทะเลอาณาเขต อากาศเหนือพื้นดิน และทะเลอาณาเขต ส่วนคำว่า “ที่ดิน” มีความหมายว่า ผืนแผ่นดินหรือพื้นดินหรือพื้นที่ดินทั่วไปและให้หมายความรวมถึงพื้นที่ที่เป็นภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลด้วย ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 และประมวลกฎหมายที่ดิน 2492 (วัชรินทร์ สุทธิชัย และ ทรงเกียรติ ล้วนพลแสน, 2563 : 123-12) ปัญหาการครอบครองที่ดินสาธารณะประโยชน์ การจัดการที่ดินทำกิน ข้อพิพาทและความขัดแย้งระหว่างรัฐกับรัฐ รัฐกับประชาชน ประชาชนกับประชาชน เช่น ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการ

ครอบครองที่ดินเพื่อใช้การทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ที่ผลพวงมาจากกฎหมายกำหนดพื้นที่และแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์เกิดปัญหาแนวเขตอุทยานแห่งชาติซ้อนทับกับพื้นที่ทำกินหรือใช้ประโยชน์ของประชาชนหรือเอกชน (รัฐชัย สาทรกิจ, 2560 : 102-104)

วัลลภ เกตุวิเชียร (2556 : 51) ได้ศึกษาเรื่องปัญหา การบุกรุกที่สาธารณประโยชน์ในเขตเทศบาล ตำบลเมืองเวียง ตำบลเวียงสระ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาของนักวิจัยดังกล่าวพบว่า เกิดจากปัจจัยหลายประการเช่น ปัจจัยด้านกฎหมายและการกระจายอำนาจ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านการบริหารและการจัดการ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม เป็นต้น ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดูแลที่สาธารณประโยชน์ สถิตคุณ บุญเรือน (2561 : 188-203) รูปแบบการดูแลที่สาธารณประโยชน์ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ ปัจจัยด้านกฎหมายและการกระจายอำนาจ ปัจจัยด้านการบริหารและการจัดการ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การส่งผลต่อการดูแลที่สาธารณประโยชน์ ในด้านการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกัน ด้านข้อพิพาทและคดีเกี่ยวกับที่ดิน ด้านการจัดทำทะเบียนที่ดิน ด้านการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่ดินและด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินการโดยในการดูแล ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการดูแลที่สาธารณประโยชน์ เช่น ปัจจัยในด้านเศรษฐกิจและสังคม การทับซ้อนพื้นที่ ความเชื่อและด้านประเพณีของท้องถิ่น และบริบทของแต่ละพื้นที่ด้วย

พื้นที่จังหวัดมหาสารคาม มีหลายกรณีที่เกิดปัญหาเกี่ยวกับที่ดิน ยกตัวอย่างเช่น วันที่ 6 มีนาคม 2563 การประชุมกองแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กปร.) จังหวัดมหาสารคาม ครั้งที่ 1/2563 โดยมีนายเกียรติศักดิ์ จันทรา ผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคาม เป็นประธาน ซึ่งที่ประชุมได้พิจารณาแก้ไขปัญหากรณีพิพาทในที่ดินของรัฐประเภทที่สาธารณประโยชน์ "โนนโพธิ์" ในพื้นที่ หมู่ที่ 12 และหมู่ที่ 25 ตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ตามมาตรการของ กปร. จำนวน 3 ราย 5 แปลง ซึ่งที่ประชุมมีมติ มอบให้สำนักงานที่ดินจังหวัดมหาสารคามสาขาพยัคฆภูมิพิสัย สอบสวนข้อมูลเพิ่มเติม ที่ดินที่ครอบครองถูกต้องตรงแปลงหรือไม่ และการครอบครองต่อเนื่องก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ การพิจารณาผลการอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศ ที่สาธารณประโยชน์ "โคกเมืองลิง" ตำบลปะหลาน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 56 ราย 56 แปลง ซึ่งที่ประชุมมีมติ เชื่อตามผลการอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศตามที่มีร่องรอยการทำประโยชน์ และมอบให้สำนักงานที่ดินจังหวัดมหาสารคาม สาขาพยัคฆภูมิพิสัย (กองแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ) เว็บไซต์ <http://www.mnre.go.th/landinfo/th/news/detail/56180>) จากข้อมูลเบื้องต้น ในความเป็นรัฐที่ดินแดนเป็นส่วนหนึ่งของรัฐ การมีกฎหมายรัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ประกาศ นโยบายต่างๆ ผลการวิจัย เกี่ยวกับที่ดินและที่ดินสาธารณะประโยชน์ก็ยังมีปัญหาตลอดมา จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการจัดการการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาระดับการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการที่ดินกับการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม
4. เพื่อศึกษาการจัดการที่ดินที่ส่งผลต่อการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม
5. ศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางที่แก้ไขปัญหาการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม
6. เพื่อให้ได้รูปแบบการจัดการการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 1,944 หมู่บ้าน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 1,944 หมู่บ้าน คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตร Yamane. (1973 : 727) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 332 คน

1.3 เครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัย มีลักษณะปลายปิด โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาและอำเภอที่อาศัยอยู่ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดระดับการจัดการการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชน มีจำนวน 53 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับที่ใช้วัดระดับการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชน มีจำนวน 51 ข้อ ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามคำถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางที่แก้ไขปัญหาการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชน ตอนที่ 2 3 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ต (Likert) โดยผู้วิจัยได้การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือวิจัย ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดขอบเขตของคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์และเนื้อหาของการวิจัย สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง พบที่ปรึกษาและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ หาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ โดยวิธีพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item -

Objective Congruence หรือ IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมลศักดิ์ นิลผาย ดร.วิภาภัทร์ อิน้อย ดร.ทรงเกียรติ ล้านพลแสน ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา รองศาสตราจารย์ ดร.ประสพสุข ฤทธิเดชผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา และ ดร.ศิวัช สุธสุวรรณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติ และดำเนินการหาคุณภาพเครื่องมือ ด้วยการทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 40 คน หาค่าอำนาจจำแนก ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายรายข้อ และโดยรวมทุกข้อ (Item – Total Correlation) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ (Reliability) โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการCronbach (วัชรินทร์ สุทธิชัย, สิทธิพร สุนทร และคณะ, 2563 : 37-38) ได้ค่าเชื่อมั่น .921 ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามแบบเชิงคุณภาพเขียนตอนและพรรณาคความ

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลปฐมภูมิ ด้วยการใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง 332 คน โดยแต่งตั้งผู้ช่วยวิจัย และเก็บข้อมูลทุติยภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา หนังสือ รายงาน การวิจัย วิทยานิพนธ์และสื่อพิมพ์ออนไลน์ต่างๆ

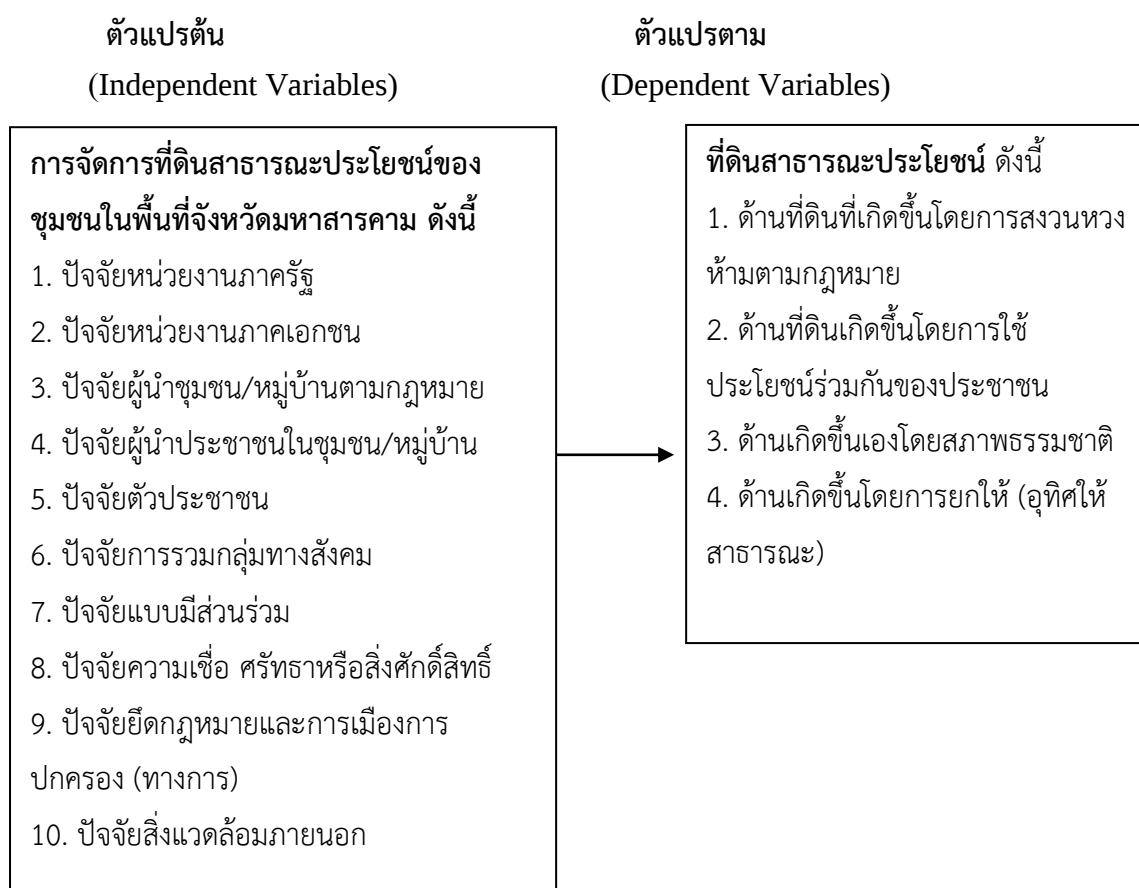
1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ค่าแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ 2) ระดับบทบาทของภาครัฐและภาคเอกชน และระดับการส่งเสริมการค้าสินค้าการเกษตรกรณีการค้าผลไม้ของจังหวัดในภาคใต้ตอนบน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และ 4) การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) โดยวิธี Stepwise ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 การสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อดำเนินการยืนยันผลการวิจัยเชิงปริมาณระยะที่ 1 วิจัยเชิงปริมาณ จำนวน 18 คน ประกอบด้วย ตัวแทนภาครัฐ จำนวน 9 คน ได้แก่ ตัวแทนฝ่ายปกครอง จำนวน 2 คน ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 คน ตัวแทนการปกครองท้องถิ่น จำนวน 2 คน ตัวแทนศาล จำนวน 1 คน และตัวแทนสำนักงานการใช้ที่ดิน 2 คน ตัวแทนประชาชนและภาคเอกชน จำนวน 9 คน ได้แก่ ตัวแทนผู้นำชุมชนหรือหมู่บ้าน จำนวน 2 คน ตัวแทนประชาชนที่มีข้อร้องเรียนหรือฟ้องศาล จำนวน 2 คน ตัวแทนทางศาสนา จำนวน 1 คน ตัวแทนพ่อค้าหรือทำธุรกิจ 2 คน ตัวแทนประชาชนที่มีส่วนได้เสียการใช้ที่ดินสาธารณะ จำนวน 2 คน โดยการใช้เกณฑ์การเลือกตัวแทนและโดยเครื่องมือที่ใช้ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการจัดบันทึกการสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Inductive Analysis) โดยกำหนดขั้นตอนการวิเคราะห์ นำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงในรูปแบบของข้อความโดยการจัดกลุ่มประเด็น (Grouping) ทำการวิเคราะห์ตามประเด็นของข้อมูล การตีความข้อมูลและพรรณาคความ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษา เรื่อง รูปแบบการจัดการการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคามจากสังเคราะห์ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับที่ดินสาธารณะประโยชน์ (กรมการปกครอง, 2540 : 13-15) และการจัดการที่ดิน (สำนักจัดการที่ดินของรัฐ, 2559 : 1- 62; จีรรัตน์ สร้อยเสริมทรัพย์, 2552 : ก ; ศักดิ์ศิริ ฐปวงศ์, 2555 : 78 ; เกศรา ระจะนิตย์, 2556 : ก-ข; สุรเชษฐ พรนรากุล และศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวิสุ, 2556 : 1315-1322 ; สราวุธ ธรรมศิลป์, 2557 : บทคัดย่อ ; คมสัน หลงละเลิง, 2560 : 5-6 ; มุมตาส มีระมาน, อมรภัค ณ นคร และภารดา อุทโท, 2558 : (2)-(3) ; พิรุณ บุญวัติ, 2562 : 175-184 ; พชรพล หาญเมือง และ วนิดา พรหมล้ำ, 2563 : 436-470 ; รุ่งทิพย์ จันทรธนะกุล และคณะ, 2563 : 107-118) สร้างกรอบแนวคิดการวิจัย ประกอบด้วย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับการจัดการการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกปัจจัย โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ การจัดการโดยปัจจัยความเชื่อ ศรัทธาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ($\bar{X} = 3.87$) รองลงมา คือการจัดการโดยปัจจัยยึดกฎหมายและการเมืองการปกครอง(ทางการ) ($\bar{X} = 3.85$) การจัดการโดยปัจจัยผู้นำชุมชน/หมู่บ้านตามกฎหมายผู้นำชุมชน/หมู่บ้านตามกฎหมาย ($\bar{X} = 3.84$) โดยสามารถแสดงเป็นตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับการจัดการการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคามโดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ปัจจัยการจัดการการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชน ในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ปัจจัยการจัดการโดยปัจจัยหน่วยงานภาครัฐ	3.76	0.31	มาก
2. การจัดการโดยปัจจัยหน่วยงานภาคเอกชน	3.76	0.34	มาก
3. การจัดการโดยปัจจัยผู้นำชุมชน/หมู่บ้านตามกฎหมายผู้นำชุมชน/หมู่บ้าน ตามกฎหมาย	3.84	0.20	มาก
4. การจัดการโดยปัจจัยผู้นำประชาชนในชุมชน/หมู่บ้านที่ไม่ใช่ตาม กฎหมาย	3.78	0.25	มาก
5. การจัดการโดยปัจจัยตัวประชาชน	3.81	0.32	มาก
6. การจัดการโดยปัจจัยการรวมกลุ่มทางสังคม	3.77	0.24	มาก
7. การจัดการโดยปัจจัยแบบมีส่วนร่วม	3.69	0.59	มาก
8. การจัดการโดยปัจจัยความเชื่อ ศรัทธาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์	3.87	0.37	มาก
9. การจัดการโดยปัจจัยยึดกฎหมายและการเมืองการปกครอง(ทางการ)	3.85	0.21	มาก
10. การจัดการโดยปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอก	3.79	0.25	มาก
รวม	3.79	0.19	มาก

2. ระดับการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมาก

ไปน้อย คือ ด้านเกิดขึ้นเองโดยสภาพธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.77$) รองลงมาคือด้านการใช้ที่ดินที่เกิดขึ้นโดยการใช้ประโยชน์ร่วมกันของประชาชน ($\bar{X} = 3.75$) ด้านการใช้ที่ดินที่เกิดขึ้นโดยการสงวนหวงห้ามตามกฎหมาย ($\bar{X} = 3.71$) และด้านเกิดขึ้นโดยการยกให้ (อุทิศให้สาธารณะ) ($\bar{X} = 3.71$) โดยสามารถแสดงเป็นตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2 ระดับการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม และจำแนกเป็นรายด้าน

การใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชน ในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านการใช้ที่ดินที่เกิดขึ้นโดยการสงวนหวงห้ามตามกฎหมาย	3.71	0.25	มาก
2. ด้านเกิดขึ้นเองโดยสภาพธรรมชาติ	3.77	0.15	มาก
3. ด้านการใช้ที่ดินที่เกิดขึ้นโดยการใช้ประโยชน์ร่วมกันของประชาชน	3.75	0.20	มาก
4. ด้านเกิดขึ้นโดยการยกให้ (อุทิศให้สาธารณะ)	3.71	0.37	มาก
รวม	3.74	0.20	มาก

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระหว่างการจัดการที่ดินกับการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง เท่ากับ .840 ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการจัดการที่ดินกับการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม

ตัวแปร	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y _{รวม}
ปัจจัยหน่วยงานภาครัฐ (X1)	.759**	.348**	.688**	.800**	.848**
ปัจจัยหน่วยงานภาคเอกชน(X2)	.658**	.243**	.653**	.662**	.724**
ปัจจัยผู้นำชุมชน/หมู่บ้านตามกฎหมายผู้นำ ชุมชน/หมู่บ้านตามกฎหมาย(X3)	.392**	.232**	.362**	.435**	.459**
ปัจจัยผู้นำประชาชนในชุมชน/หมู่บ้านที่ ไม่ใช่ตามกฎหมาย(X4)	-.038	.117*	-.018	.088	.045
ปัจจัยตัวประชาชน(X5)	.535**	.252**	.514**	.570**	.609**
ปัจจัยการรวมกลุ่มทางสังคม(X6)	.628**	.301**	.561**	.639**	.691**
ปัจจัยแบบมีส่วนร่วม(X7)	.498**	.193**	.448**	.526**	.550**

ปัจจัยความเชื่อ ศรัทธาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (X8)	.432**	.214**	.478**	.629**	.588**
ปัจจัยยึดกฎหมายและการเมืองการปกครอง(ทางการ) (X9)	.463**	.322**	.313**	.469**	.500**
ปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอก(X10)	-.080	.161**	-.001	.116*	.057
โดยรวม (Xรวม)	.709**	.370**	.673**	.816**	.840**

4. ผลการวิเคราะห์การจัดการที่ดินที่ส่งผลต่อการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคามโดยรวม ซึ่งใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบคัดเลือกตัวแปรอิสระเข้าเป็นขั้นตอน (Stepwise Method) เพื่อหาตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคามโดยรวม พบว่า มีปัจจัยการจัดการการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ จำนวน 8 ตัวแปรสามารถอธิบายตัวแปรตาม คือ การใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคามโดยรวม ได้อย่างถูกต้องร้อยละ 82.70 มีค่า $R^2 = .827$ และมีค่าของ F เท่ากับ 192.852 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha .01$ เมื่อพิจารณาตัวแปรย่อย พบว่า ตัวแปรที่สามารถอธิบายการจัดการที่ดินที่ส่งผลต่อการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม โดยเรียงลำดับการเข้าสู่สมการตามความสัมพันธ์ ได้แก่ ปัจจัยหน่วยงานภาครัฐ (X1) ปัจจัยหน่วยงานภาคเอกชน(X2) ปัจจัยการรวมกลุ่มทางสังคม(X6) ปัจจัยแบบมีส่วนร่วม(X7) ปัจจัยยึดกฎหมายและการเมืองการปกครอง(X9) ปัจจัยความเชื่อ ศรัทธาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์(X8) ปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอก(X10)) และตัวแปรตัวสุดท้ายที่เข้าสู่สมการที่ดีที่สุดของการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ได้แก่ ปัจจัยผู้นำชุมชน/หมู่บ้านตามกฎหมาย(X3) ทั้งนี้ ตัวแปรอิสระที่เหลือจำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยผู้นำประชาชนในชุมชน/หมู่บ้านที่ไม่ใช่ตามกฎหมาย(X4) ปัจจัยตัวประชาชน(X5) ได้ถูกคัดออกจากสมการเนื่องจากผลการทดสอบพบว่าไม่มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคามโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05 ดังนั้น ตัวแปรที่สำคัญที่เข้าสู่สมการ 8 ตัวแปร สามารถเขียนสมการในรูปแบบแนบดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังต่อไปนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปแบบแนบดิบ } \hat{Y} = 1.092 + .288X1 + .122X2 + .132X6 + .056X8 + .031X7 + .086X9 + -.071X10 + .055X3$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน } \hat{Z}_r = .452Z1 + .211Z2 + .163Z6 + .106Z8 + .092Z7 + .090Z9 + -.090Z10 + .055Z3$$

โดยสามารถแสดงเป็นตาราง ได้ดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของการจัดการที่ดินที่ส่งผลต่อการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม

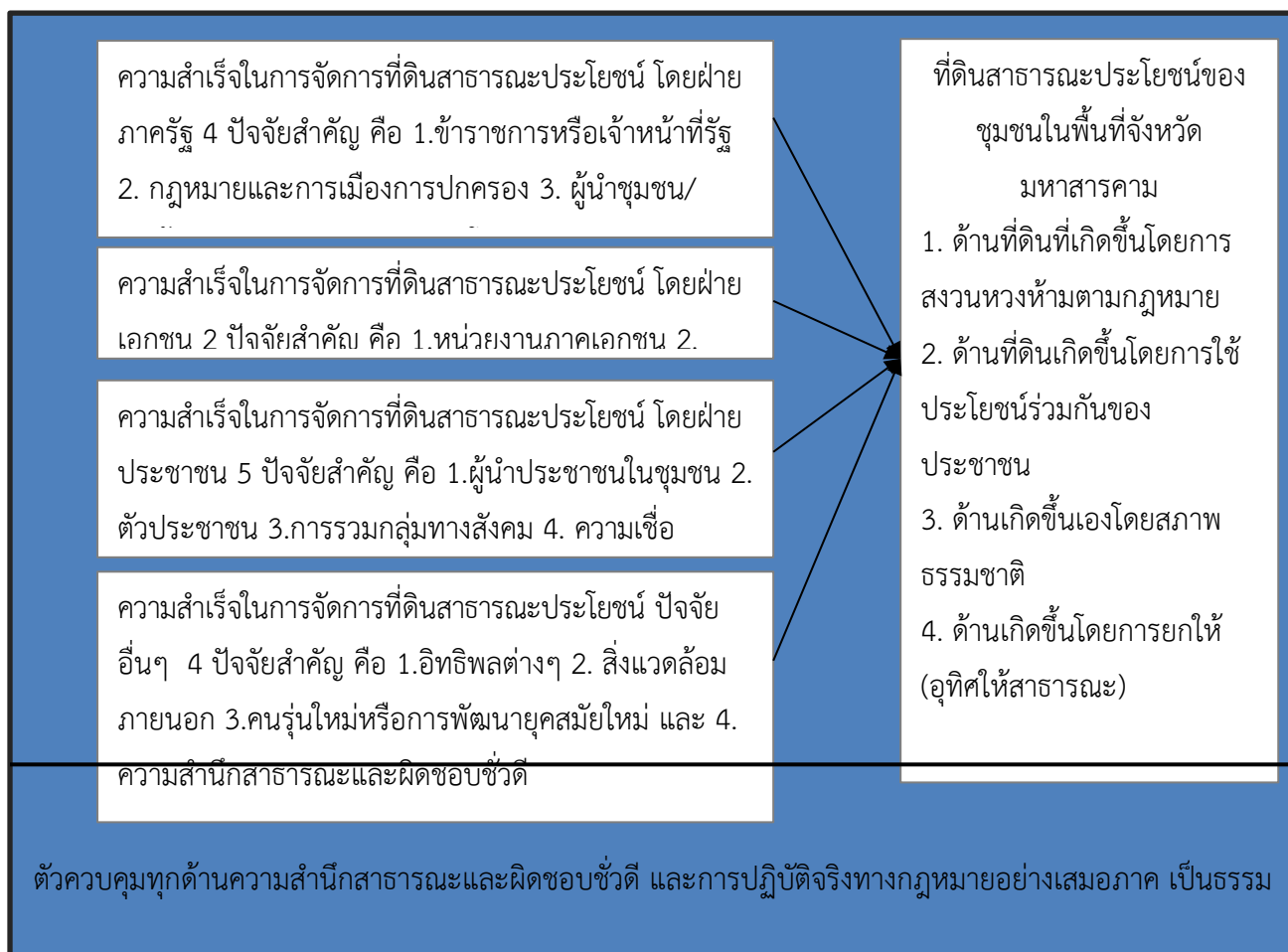
ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	beta	t	Sig
ปัจจัยหน่วยงานภาครัฐ (X1)	.292	.458	.288	.452(1	11.750	.000*
				)		
ปัจจัยหน่วยงานภาคเอกชน(X2)	.127	.220	.122	.211(2	6.370	.000*
				)		
ปัจจัยผู้นำชุมชน/หมู่บ้านตามกฎหมายฯ(X3)	.063	.063	.055	.055(8	2.079	.008*
				)		
ปัจจัยผู้นำประชาชนในชุมชน(X4)	.008	.010	-	-	-	-
ปัจจัยตัวประชาชน(X5)	-.022	-.036	-	-	-	-
ปัจจัยการรวมกลุ่มทางสังคม(X6)	.140	.172	.132	.163(3	4.958	.000*
				)		
ปัจจัยแบบมีส่วนร่วม(X7)	.031	.093	.031	.092(5	3.314	.001*
				)		
ปัจจัยความเชื่อ ศรัทธาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์(X8)	.056	.106	.056	.106(4	3.540	.000*
				)		
ปัจจัยยึดกฎหมายและการเมืองการปกครองฯ (X9)	.087	.091	.086	.090(6	3.394	.001*
				)		
ปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอก(X10)	-.073	-.092	-.071	-.090(7	-3.763	.000*
				)		
	1.06		1.09			
ค่าคงที่ (Constant)	1		2			
Multiple R	.910		.909			
R ²	.828		.827			

Adjusted R ²	.822	.823
R ² Change	.828	.002
F	154.063	192.852

5. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางที่แก้ไขปัญหาการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม พบข้อเสนอแนะเรียงลำดับตามการแจกแจงความถี่มากไปน้อย ดังนี้ หน่วยงานรัฐให้ความรู้เรื่องที่ดินสาธารณะประโยชน์ทั้งในเรื่องกฎหมาย (f =27) หน่วยงานรัฐให้ความรู้เรื่องที่ดินสาธารณะประโยชน์ทั้งในเรื่องการใช้ประโยชน์ ทำมาหากินจากพื้นที่หรือใช้เลี้ยงสัตว์ (f =24) มีหน่วยงานกลางหรือคนกลางช่วยแก้ไขปัญหาคือพิพาท นอกจาก ผู้ใหญ่บ้าน คนในชุมชนหรือคนในพื้นที่ (f =20) หน่วยงานราชการหรือที่เกี่ยวข้องอนุโลมการเข้าไปใช้ในพื้นที่แก่ประชาชน และการตรวจสอบพื้นที่ดินสาธารณะประโยชน์อย่างเป็นธรรมและลงโทษคนหรือหน่วยงานที่บุกรุก (f =18) และมีการรังวัด มีหลักฐานและตึกอาณาเขตพื้นที่ให้ชัดเจนและประกาศให้ชาวบ้านทราบเป็นระยะๆ (f =12)

6. รูปแบบการจัดการการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 16 ปัจจัย 1) ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่รัฐ 2) หน่วยงานภาครัฐ 3) กฎหมายและการเมืองการปกครอง 4) ผู้นำประชาชนในชุมชน 5) ตัวประชาชน 6) อิทธิพลต่างๆ 7) หน่วยงานภาคเอกชน 8) ผู้นำชุมชน/หมู่บ้านตามกฎหมายฯ 9) การรวมกลุ่มทางสังคม 10) การมีส่วนร่วมทุกฝ่าย 11) ความเชื่อ ศรัทธาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 12) สิ่งแวดล้อมภายนอก และ 13) คนรุ่นใหม่หรือการพัฒนายุคสมัยใหม่ 14) นโยบายรัฐบาล/ส่วนกลาง และตัวควบคุมทุกด้าน 15) ความสำนึกสาธารณะ ผิดชอบชั่วดี 16) การปฏิบัติจริงตามกฎหมายอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม

สามารถเขียนเป็นแผนภาพรวม ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 รูปแบบการจัดการการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม

อภิปรายผลการวิจัย

โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญสามารถอภิปรายผลตามสมมติฐาน ดังนี้

1. สมมติฐานที่ 1 การจัดการการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผลการวิจัยในทุกๆ ด้าน ออกมาอยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.69-3.84 โดยมีปัจจัย การจัดการโดยปัจจัยผู้นำชุมชน/หมู่บ้านตามกฎหมายผู้นำชุมชน/หมู่บ้านตามกฎหมายที่ทำออกมาได้มากที่สุด และปัจจัยการจัดการโดยปัจจัยแบบมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยน้อยสุด สะท้อนให้เห็นว่าทุกๆ ปัจจัย ผู้ตอบ แบบสอบถามเห็นว่าการจัดการการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนในจังหวัดมหาสารคามทำออกมาได้ โดยรวมระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สถิตคุณ บุญเรือน (2561 : 188-203) รูปแบบการดูแลที่ สาธารณประโยชน์ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ผลการวิจัยระดับการดูแลที่สาธารณะประโยชน์ โดยรวมอยู่ใน

ระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิด ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์, อ้างถึงใน จรีรัตน์ สร้อยเสริมทรัพย์ (2552 : 9) การเข้าใช้สาธารณสมบัติของแผ่นดินโดยธรรมชาติ สาธารณสมบัติของแผ่นดินเพื่อใช้ประโยชน์ของประชาชนและเพื่อการบริการสาธารณะ ที่จะต้องมีการกำหนดการได้มาตามกฎหมายและมีการคุ้มครอง และคสน์ หลงละเลิง (2560 : 5-6) กล่าวว่า ความพึงพอใจของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

2. สมมติฐานที่ 2 การใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้เป็นเพราะทั้ง 4 ด้านทำคะแนนค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก อยู่ระหว่าง 3.71-3.77 โดยมีด้านเกิดขึ้นเองโดยสภาพธรรมชาติอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด ในเรื่องการประกาศที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่เกิดขึ้นโดยการสงวนหวงห้ามตามกฎหมาย การแจ้งให้ทราบผลการอนุญาตหรือไม่อนุญาตเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะประโยชน์และการสอบสวนประวัติความเป็นมาที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่เกิดขึ้นโดยการสงวนหวงห้ามตามกฎหมาย สอดคล้องกับสุรเชษฐ์ พรนรากุล และศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวุธ (2556 : 1315-1322) กล่าวถึงกระบวนการดำเนินการกระบวนการอนุญาตให้ประชาชนใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ ใน ขั้นตอนที่ 3 ว่า การคัดเลือกบุคคลที่จะได้รับจัดสรรที่ดินสาธารณะประโยชน์ จะต้องเป็นประชาชนมาลงทะเบียนแสดงความประสงค์ขอเข้าทำกิน และตรวจสอบ คัดกรองคุณสมบัติที่กำหนดไว้ในหลักเกณฑ์ โดยให้ประชาคมหมู่บ้านรับรองและตรวจสอบกันเอง สอดคล้องกับ อ้างถึงใน จรีรัตน์ สร้อยเสริมทรัพย์ (2552 : 8) คือ 1) ทรัพย์สินประเภทที่ประชาชนใช้ร่วมกันและถือว่าเป็นของประชาชนทุกคน เช่น ทางน้ำ ทางหลวง สะพาน สถานที่ประชุม เป็นต้น เป็นทรัพย์สินที่ต้องมีกฎหมายคุ้มครองไว้เพื่อให้ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน จึงทำให้ทรัพย์สินประเภทนี้เป็นทรัพย์สินที่เอกชนคนใดไม่สามารถถือกรรมสิทธิ์ได้ และความคิดดังกล่าวจึงพัฒนามาเป็นทรัพย์สินนอกพาณิชย์ คือ จำหน่ายจ่ายโอนไม่ได้ ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ไม่ได้ เป็นต้น และ 2) ทรัพย์สินที่กษัตริย์ถือครองไว้เช่นเดียวกับเอกชน

3. สมมติฐานที่ 3 การจัดการการใช้ที่ดิน ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน ผู้นำชุมชน/หมู่บ้านตามกฎหมาย ผู้นำประชาชนในชุมชน/หมู่บ้าน ตัวประชาชน การรวมกลุ่มทางสังคม แบบมีส่วนร่วม ความเชื่อ ศรัทธาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความร่วมมือทุกฝ่าย สิ่งแวดล้อมภายนอก และกฎหมาย ส่งผลต่อการใช้ที่ดินในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย ด้านการใช้ที่ดินที่เกิดขึ้นโดยการสงวนหวงห้ามตามกฎหมาย ด้านการใช้ที่ดินเกิดขึ้นโดยการใช้ประโยชน์ร่วมกันของประชาชน ด้านเกิดขึ้นเองโดยสภาพธรรมชาติ และด้านเกิดขึ้นโดยการยกให้ (อุทิศให้สาธารณะ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัยพบว่า มี 8 ปัจจัยที่ส่งผล คือ ปัจจัยหน่วยงานภาครัฐ ปัจจัยหน่วยงานภาคเอกชน ปัจจัยการรวมกลุ่มทางสังคม ปัจจัยแบบมีส่วนร่วม ปัจจัยยึดกฎหมายและการเมืองการปกครองฯ ปัจจัยความเชื่อ ศรัทธาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอก และตัวแปรตัวสุดท้ายที่เข้าสู่สมการที่ดีที่สุดของการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ได้แก่ ปัจจัย

ผู้นำชุมชน/หมู่บ้านตามกฎหมายฯ ปัจจยผู้นำประชาชนในชุมชน/หมู่บ้านที่ไม่ใช่ตามกฎหมายและปัจจยตัวประชาชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ทั้ง 8 ปัจจย เป็นปัจจยสำคัญในการทำให้การใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม มีความสัมพันธ์กัน เช่น กรณีปัจจยหน่วยงานภาครัฐ มีการดูแลรักษาคุ้มครองป้องกันที่ดินสาธารณะของรัฐ เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ดูแลอย่าให้ใครบุกรุกและออกหนังสือสำคัญให้บุคคล อยู่ระดับมาก ปัจจยหน่วยงานภาคเอกชน มีการไม่ใช้สิ่งที่ไม่ถูกต้องหรือหลีกเลี่ยงการนำไปสู่ข้อทุจริต เช่น การใช้ทรัพย์สิน (ใต้โต๊ะ) ในการให้ได้มาซึ่งประโยชน์จากที่ดินสาธารณะ เป็นต้น อยู่ในระดับมาก ปัจจยตัวประชาชนมีประชาชนเคารพกติกา เงื่อนไข กฎส่วนรวมและราชการ ไม่ละเมิดหรือทำผิดในการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์จนนำไปสู่ความเสียหาย สอดคล้องกับสถิติคุณ บุญเรือน (2561 : 188-203) รูปแบบการดูแลที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย ปัจจยด้านทรัพยากรมนุษย์ ปัจจยด้านกฎหมาย และการกระจายอำนาจ ปัจจยด้านการบริหารและการจัดการ ปัจจยด้านการมีส่วนร่วม ปัจจยด้านภาวะผู้นำ ปัจจยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ปัจจยด้านวัฒนธรรมองค์การส่งผลต่อการดูแลที่ดินสาธารณะประโยชน์ ในด้านการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกัน ด้านข้อพิพาทและคดีเกี่ยวกับที่ดิน ด้านการจัดทำทะเบียนที่ดิน ด้านการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่ดินและด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินการโดยในการดูแล ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงปัจจยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการดูแลที่ดินสาธารณะประโยชน์ เช่น ปัจจยในด้านเศรษฐกิจและสังคม การทับซ้อนพื้นที่ ความเชื่อและค่านิยมของท้องถิ่น และบริบทของแต่ละพื้นที่ด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยระดับการจัดการการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ระดับการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการที่ดินกับการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชน โดยรวมมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ปัจจยการจัดการที่ดินที่ส่งผลต่อการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชน โดยรวม พบว่า จำนวน 8 ปัจจย ได้แก่ ปัจจยหน่วยงานภาครัฐ ปัจจยหน่วยงานภาคเอกชน ปัจจยการรวมกลุ่มทางสังคมปัจจยแบบมีส่วนร่วม ปัจจยยึดกฎหมายและการเมืองการปกครองฯ ปัจจยความเชื่อ ศรัทธาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปัจจยสิ่งแวดล้อมภายนอก และปัจจยผู้นำชุมชน/หมู่บ้านตามกฎหมายฯ ข้อเสนอแนะแนวทางที่แก้ไขปัญหาการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ ให้หน่วยงานรัฐให้ความรู้เรื่องที่ดินสาธารณะประโยชน์ทั้งในเรื่องกฎหมาย การใช้ประโยชน์มาหากินจากพื้นที่หรือใช้เลี้ยงสัตว์ มีหน่วยงานกลางหรือคนกลางช่วยแก้ไขปัญหาคือพิพาท นอกจาก ผู้ใหญ่บ้าน คนในชุมชนหรือคนในพื้นที่ และมีการตรวจสอบพื้นที่ดินสาธารณะประโยชน์อย่างเป็นธรรมและลงโทษคนหรือหน่วยงานที่บุกรุก และรูปแบบการจัดการการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 16 ปัจจย ดังนี้ 1) ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่รัฐ 2) หน่วยงานภาครัฐ 3) กฎหมายและการเมืองการปกครอง 4) ผู้นำประชาชนในชุมชน 5) ตัวประชาชน 6) อิทธิพลต่างๆ 7) หน่วยงานภาคเอกชน 8) ผู้นำชุมชน/หมู่บ้านตามกฎหมายฯ 9) การรวมกลุ่มทางสังคม 10) การมีส่วนร่วมทุกฝ่าย 11) ความเชื่อ ศรัทธาหรือ

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ 12) สิ่งแวดล้อมภายนอก และ 13) คนรุ่นใหม่หรือการพัฒนายุคสมัยใหม่ 14) นโยบายรัฐบาล/ ส่วนกลาง และตัวควบคุมทุกด้าน 15) ความสำนึกสาธารณะ ผิดชอบชั่วดี 16) การปฏิบัติจริงทางกฎหมาย อย่างเสมอภาคและเป็นธรรมผู้ วิจัยสามารถเสนอเป็นข้อเสนอแนะในการนำไปใช้กับการวิจัยครั้งต่อไปได้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 มีการส่งเสริมสนับสนุนการใช้ข้อมูลและความเชื่อ ศรัทธาหรือสิ่งศักดิ์ บาปบุญคุณโทษ วิญญาณภูตผีปีศาจ เจ้าที่เจ้าทางและเทวดาอารักษ์ เจ้าแม่เจ้าพ่อ ประวัติศาสตร์ ตำนานในการดูแลรักษาที่ดิน ที่สาธารณะประโยชน์ต่างๆ

1.2 มีการส่งเสริมปัจจัยให้ยึดกฎหมาย การเมืองการปกครองด้วยความเป็นธรรม เสมอภาค เป็น ธรรมในการนำไปปฏิบัติให้เกิดจริง เช่น หน่วยงานราชการเข้าไปจัดการประเด็นข้อพิพาทด้วยการรวบรวม ข้อเท็จจริง มีตัวแทนแต่ละฝ่ายให้ครอบคลุม เป็นต้น

1.3 มีการประกาศที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่เกิดขึ้นเองโดยสภาธรรมชาติ การสงวนหวงห้าม ตามกฎหมาย ให้ชัดเจน เช่น การสอบสวนประวัติความเป็นมาที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่เกิดขึ้นโดยการสงวน หวงห้ามตามกฎหมาย การแจ้งให้ทราบผลการอนุญาตหรือไม่อนุญาต เป็นต้น

1.4 หน่วยงานภาครัฐ ควรให้ความสำคัญและความชัดเจนกับที่ดินที่เกิดขึ้นโดยการยกให้ (อุทิศ ให้สาธารณะ) เช่น การเสนอเรื่องเพื่อขออนุญาต การอนุมัติเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะประโยชน์ เป็นต้น

1.5 หน่วยงานรัฐควรให้ความรู้เรื่องกฎหมาย เช่น การอบรมเป็นระยะ การแจ้งเอกสาร ทำป้าย เป็น ต้น

1.6 ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายทั้งประชาชน เจ้าหน้าที่รัฐ หน่วยงานเอกชน หน่วยงานรัฐและทุกๆ ฝ่าย มี จิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อสาธารณะหรือส่วนรวม เห็นประโยชน์แก่ส่วนรวม และบังคับกฎหมายด้วยความ เสมอภาคและเป็นธรรม เช่น หากประชาชนละเมิดหรือทำผิดเช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่รัฐหรือนักธุรกิจ ก็ให้ใช้ มาตรการเดียวกัน ไม่ละเว้นหรือช่วยเหลือกัน เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ในลักษณะ วิจัยทางเอกสารและเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ เพื่อนำมาปรับปรุงกฎหมายไทย

2) ควรศึกษาบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกฝ่ายทุกภาคส่วนในการร่วมกันดูแล รักษา และใช้ ประโยชน์ร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ที่ดินสาธารณะประโยชน์

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2540). คู่มือการปฏิบัติงานเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะประโยชน์ ที่ราชพัสดุ และการให้เครื่องหมายตอบแทนผู้ช่วยเหลือราชการพลเรือน. กรุงเทพมหานคร: กรมการปกครอง.
- เกศรา ระจะนิทย์. (2556). ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดสรรที่ดินของรัฐในรูปแบบโฉนดชุมชน. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- คมสัน หลงละเลิง. (2560). การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน : ตัวชี้วัดและปัจจัยเชิงสาเหตุ. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- จรีรัตน์ สร้อยเสริมทรัพย์. (2552). มาตรการทางกฎหมายในการบังคับใช้เกี่ยวกับการบุกรุกที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินในประเทศไทย. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยราชพฤกษ์.
- พชรพล หาญเมือง และวนิดา พรหมล้ำ. (2563). ความขัดแย้งและการสร้างความร่วมมือในการจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์: กรณีศึกษา โคกหนองลิม อำเภอบุพผรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารการบริหารปกครอง. 9 (2), 436-470.
- พีรฤติ บุญวดี. (2563). ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน. วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี. 16 (4), 175-184.
- มูมตาส มีระมาน, อมรศักดิ์ ณ นคร และภารดา อุทโท. (2558). คุณลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการจัดการทรัพยากรที่ดินอย่างยั่งยืนรองรับประชาคมอาเซียนของกลุ่มนาข้าวเพื่อการค้า โครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง นครศรีธรรมราช. รายงานการวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- รุ่งทิพย์ จันทรธนะกุล และคณะ. (2563). ระบบการบริหารจัดการที่ดินของหน่วยงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยเพื่อหาแนวทางในการจัดตั้งธนาคารที่ดิน. การประชุมวิชาการระดับชาติ ม.อ.ตรังวิจัย ประจำปี 2563. 20 มีนาคม 2563, หน้า 107-118.
- รัฐชัย สาทรกิจ.(2560). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการครอบครองที่ดินเพื่อใช้การทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วัชรินทร์ สุทธิชัย และทรงเกียรติ ล้านพลแสน. (2563). เอกสารประกอบการสอน 6213102 กฎหมายและการเมืองการปกครองของไทย. สาขาวิชาการบริหารจัดการท้องถิ่นและการบริหารการพัฒนา คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วัลลภ เกตุวิเชียร. (2556). ปัญหาการบุกรุกที่สาธารณประโยชน์ในเขตเทศบาลตำบลเมืองเวียง ตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี . รายงานการวิจัยอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ศักดิ์ศิริ ฐปวงศ์. (2555). *สภาพการถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน : กรณีศึกษา เขตปฏิรูปที่ดิน ตำบลบ้านดง อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์*. รายงานการวิจัย, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม.
- สรารุณ ธรรมศิลป์. (2557). *บทบาทของผู้นำในท้องถิ่นต่อการบริหารจัดการที่ดินอันเป็น สาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ในตำบลแม่ทะ อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ .
- สถิตคุณ บุญเรือน.(2561). *รูปแบบการดูแลที่สาธารณประโยชน์ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุรเชษฐ พรนรากุล และศุภวัฒนากร วงศ์ธนวิทย์. (2556). *การจัดการที่สาธารณประโยชน์ขององค์การบริหารส่วนตำบลชุมแพ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดขอนแก่น*. รายงานการวิจัย. Graduate Research Conference 2013. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานจัดการที่ดินของรัฐ. (2559). *คู่มือการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการที่ดินของรัฐ*. กรุงเทพมหานคร: กองการพิมพ์ กรมที่ดิน.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics an Introductory Analysis*. 3rd ed. New York : Harper & Row.